

Leto XXVII.

Številka 1.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1911.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Fr. Mohorič</i> : O pravnem značaju in določanju služnosti	1
2. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
a) Ni obljuba »ob turpem causam« niti daritev, ampak povračilo škode, storjene materi po rojstvu otrokove, ako se oseba, ki je spolno občevala z zakonsko ženo drugega, zaveže prispevati za otroka, čigar zakonskemu rojstvu se ni ugovarjalo po zmislu §-a 158 o. d. z. — Ugovor »ob turpem causam« (§ 873 o. d. z.)?	10
b) Lastnik hiše posega protipravno v posest, ako rabi sobo, v kateri ima služnost stanovanja druga oseba, čeprav je le-ta odsotna (§-a 504, 521 o. d. z.).	15
c) Zapuščinska razpravna inštanca je poklicana razsojati tudi o vprašanju, ali je ugasnil naslov dedne pravice vsled tega, ker se je dedič dedščini odpovedal (§ 799 o. d. z., §-i 121, 124, 125 zap. pat.)	19
Kazensko pravo.	
Neresnične navedbe, ki se značijo formalno za izpovedbo priče, materialno pa za opravičbo krivde iste priče, niso predmet hudodelstva po §-u 199 a) k. z.	21
3. Izpred upravnega sodišča.	
Zakon ne izključuje pristojbinske prostosti za trgovsko dopisovanje (tar. t. 69 in § 16 e) prist. zak.) pri tistih trgovinah, ki ne spadajo pod obrtni red in ki glede njih ne velja priglasilna dolžnost po §-ih 11 in 12 obrt. reda. — Če je zadrugi namen, da se skupno vnovčijo lastni pridelki njenih članov, potem ni zavezana, to svojo trgovino priglasiti obrtnemu oblastvu, je pa vendar glede dopisovanja, služječega le-tej njeni trgovini, deležna pristojbinske prostosti za trgovsko dopisovanje	23
4. Književna poročila	26
5. Razne vesti	27
6. Pravila društva »Pravnika« v Ljubljani	29
7. Vabilo na redno glavno skupščino društva »Pravnika«	32

Slovenski Pravniki.

Leto XXVII.

V Ljubljani, 15. januarja 1911.

Štev. 1.

O pravnem značaju in določanju služnosti.

Spisal dr. Fran Mohorič.

I.

Gospodarski odnošaji glede zemljišč se v naših časih s stopnjevanim razvojem v vseh drugih gospodarskih strokah mnogostransko razvijajo. Življenje ustvarja tekom časa nove potrebe in tako nove gospodarske oblike in nove slučaje služnosti.

Znano je, da zlasti pri zgradbi železnic nastanejo mnoge potrebe, na pr. vhodov, nadhodov in podhodov, predorov, razvođovanja, — ki raztezajo svoj obseg na sosedna zemljišča in narobe. Čestokrat je prav težavno dognati, za kake pravice da gre v teh slučajih, in zlasti, ali gre za služnosti in sploh za pravice, ki imajo svojstvo vknjižbe.

Določevanje, ali je konkretna pravica služnost, bi bilo prav lahko in enostavno, če bi zakon služnosti taksativno določal.

V rimskem pravu so se razvile nekatere stalne služnosti, ki so še sedaj takozvani šolski vzgledi, vendar si je moderno pravo dovolilo marsikatero predruđačbo. Znano je, da po rimskem pravu morejo zemljiške služnosti služiti in biti v korist le zopet zemljiščem. Moderno in tudi naše avstrijsko pravo pa pozna tudi takozvane iregularne služnosti v tem zmislu, da se tudi zemljiška služnost osnuje le v korist ene osebe.

Naš državljanski zakon ne ustanavlja določenega števila služnosti, on celo pušča razvoju novovrstnih služnosti odprta vrata.

§ 475 o. d. z. govori o hišnih služnostih, besedujoč: »hišne služnosti so navadno«; in s tem izraža, da so tudi možne še druge, v tem §-u ne našete služnosti.

Enako slove tudi § 476 o. d. z.: »z drugimi hišnimi služnostmi se obvezuje posestnik služečega zemljišča, nekaj opuščati,

Za obnovo ¹

Univerzitetne biblioteke

v Ljubljani

podaril Društvo Pravniki

kar mu je bilo sicer storiti prosto. Takšne (dergleichen) so«, — kar znači neskljenjeno število (1—12).

Tudi v §-u 477 o. d. z. se navaja glede poljskih služnosti: »Najznamenitejše poljske služnosti so (1—6).«

Nasprotno se na videz glasi § 478 o. d. z.: »osebne služnosti so: potrebna raba stvari; užitek in stanovanje«.

Toda že prihodnji § 479 o. d. z. nas pouči, da v §-u 477 ne gre za sklenjeno število, ampak samo za nekatere slučaje, in da so možne tudi nepravilne služnosti, ki služijo le osebi (in ne zemljišču), in da so možne tudi samo navidezne — na preklic ustanovljene služnosti.

Služnost bi se tudi sicer lahko dala dognati, če bi zakon ustanovil logični pojem služnosti ali vsaj vse posamezne znake tega pojma. Pa tudi tega zakon ne stori, kajti v §-u 472 o. d. z. ustanovljeni pojem služnosti je samo priličen, nikakor pa ne strogo logičen. Glasi se: »S pravico služnosti je lastnik obvezan, na korist koga drugega glede svoje stvari nekaj trpeti ali opustiti. To je stvarna, proti vsakemu posestniku služeče stvari veljavna pravica.«

Že iz besedila: »je lastnik obvezan« je posneti netočnost zakonovo, kajti pravica služnosti, ker stvarna pravica, se ne ščiti samo nasproti lastniku služečega zemljišča, ampak nasproti vsakemu drugemu (detentorju).

Rimsko in tudi našega o. d. z. načelo, da so služnosti — pravice na tujih stvareh (ius in re aliena), se je toliko obrabilo, da je vsaj izjemoma možna tudi služnost na lastnih stvareh, če na priliko lastnik gospodujočega zemljišča postane tudi lastnik služečega zemljišča, a pred izknjižbo zopet dobi vsako zemljišče drugega lastnika (§§ 526, 1446 o. d. z.); to je posledica konstitutivnega pomena zemljiško-knjižnega vpisa (§-a 9 o. z. z.); in dejstvo, da vsled združitve zemljišč v lastnini enega lastnika ne ugasne služnost, je velevažno osobito tedaj, kadar je gospodujoče zemljišče zastavljeno, kajti s služnostjo je mnogo več vredno nego brez služnosti i. t. d.

Tudi rimsko načelo: »servitus in faciendo consistere nequit« v modernem pravu ni več brez izjeme veljavno, na pr. pri tako zvanih dobavnih, drvarskih služnostih, kjer ima lastnik služečega

zemljišča navadno upravičencu drva ob gotovih časih (na zimo) odkazati i. t. d.

Vsa ta načela nas torej puste takorekoč na cedilu, če nam je določati v izvenrednem slučaju, ali gre za služnost ali ne, ali je možna vknjižba domnevne služnostne pravice ali ne.

II.

V dvomljivem slučaju je treba torej po logični poti iskati in doganjati, če ima stvaren položaj v sebi vse glavne znake, ki jih je treba za pojem služnosti.

Glavni znak služnosti je stvarna pravica nasproti nestvarni, osebni, obligatorni pravici — »ius in re« in ne samo »ius ad rem«. Služnost je vedno stvarna pravica, a nikoli ne zgolj obligatorna. Nekatere pravice so pa mešane, deloma stvarne in deloma obligatorne, — pravne dvotvorbe, kakršne nahajamo v takozvanih stvarnih (realnih) bremenih. — O tem še poznej!

Kako se pa naj v najskrajnejših slučajih razločuje, kar je zgolj obligatorno, a kar je zgolj, ali vsaj več ali manj stvarno? Sigurno bomo v tem oziru vselej rešili, če vprašamo, kaj se da priposestovati. Saj je služnost ena izmed najštevilnejših priposestovalnih in priposestovanih pravic!

Priposestovati pa se da samo to, kar se da trajno posedovati. Kratko, trenutno posedovanje je znak obligatornosti. Trajno posedovanje pa je lahko ali nepretrgano ali pa sicer pretrgano, vendar pa ponavljalno, in sicer redno ali vsaj v gotovih presledkih ponavljalno.

Moderno in zlasti tudi naše državljansko pravo pozna trajno posedovanje ne samo na stvareh, premičninah in nepremičninah, ampak tudi na nestvarnih pravicah — in sicer s sredstvom ponavljanja ali bolje: opetovanja.

V §-u 313 o. d. z. imamo tri vrste posedovanja — pravic. Raba pravice se izvršuje: 1. če kdo od drugega kaj terja za dolžnost, in le-ta mu to izpolni; 2. če kdo — drugemu lastno stvar z njegovim dovoljenjem uporablja v svojo korist; 3. če na tujo prepoved drugi to opušča, kar bi bil sicer storiti upravičen.

§ 313 o. d. z. ima pod točko 1. v mislih ponavljalne dajatve, stvarno bremenske pravice, katerih posest se pridobiva tako, da

upravičenec od obvezanca dejansko nekaj zahteva za ponavljalno dajatev, in obvezanec to pot ponavljalno dajatev izpolnjuje.

Te pravice se imenujejo afirmativne ali pritrdilne pravice, ko upravičenec zahteva, obvezanec pa — ustrezajoč — pritrjuje.

Stvarno-bremenske pravice so pravne dvotvorbe, deloma obligatornega, deloma stvarnega značaja. Njih bistvo je, da je zemljišče obremenjeno na tak način, da mora vsakokratni lastnik upravičencu ponovno dajati. Lastnik obremenjenega zemljišča je obligatorno obvezan k ponavljalnim dajatvam na korist upravičenca. Vendar se lastnik ne more rešiti obveznosti k izpolnitvi bremen, ki so dospela v dajatev, s tem, da zemljišče proda; pač pa obveznost k izpolnitvi (poprej) zapalih dajatev ne preide na novega lastnika, ki je samo obvezan k izpolnitvi dajatev, kakor zapadajo tekom njegovega lastništva. Imamo torej obligatorno, osebno obveznost (vsakokratnega) lastnika obremenjenega zemljišča k izpolnitvi zapalih dajatev, — in stvarno, trajno obveznost zemljišča.

V drugem odstavku pa ima § 313 o. d. z. v mislih takozvane negativne pravice, ko obvezanec sicer nima v prid upravičenca izvrševati dajatev, marveč ima upravičenčeva dejanja trpeti in prenašati, na pr. pašo tuje živine na svojem zemljišču, vožnjo, zajemanje vode itd., ne sme »ne« reči.

Tukaj torej gre za prave služnosti. Posestni stvarni položaj se v teh slučajih ustanavlja in vzdržuje s tem, da upravičenec svojo pravico dejanski res izvršuje, da na pr. hodi, vozi, zajema vodo, pase po obvezančevem zemljišču, in sicer na tak način, da ima raba in užitek tujega zemljišča res značaj dejanske izvršitve, kar se kaže zlasti v tem, da upravičenec svojo pravico večkrat, zlasti vselej v potrebi — po nekem pravilu in redu v gotovih časih — vsako leto izvršuje, na pr. vselej jeseni vozi listje, po zimi jemlje led na služečem zemljišču.

Negativne pravice §-a 313 o. d. z. so označene v §-u 475 o. d. z. za takozvane afirmativne (pritrdilne ali dopustilne) služnosti, kajti lastnik služečega zemljišča mora izvrševani pravici gospodujočega zemljišča pritrjevati, odnosno jo dopuščati. Vse v §-u 475 o. d. z. pod 1—7 navedene služnosti so afirmativne, hišne služnosti, takozvane »babje« služnosti (servitus

oneris ferendi, ligni immitendi, fummi immitendi, stilicidii recipiendi), in enako tudi vse v §-u 477 o. d. z. navedene poljske služnosti (poti, vožnje, živinogonje, paše, zajemanja vode i. t. d.).

V 3. odstavku §-a 313 o. d. z. pa nahajamo takozvane prepovedne pravice, ko upravičenec obvezancu nekaj prepove storiti, v kar bi bil sicer obvezanec upravičen; — obvezanec se tej prepovedi ukloni in storitev opusti, gre torej za opuste. Posest take pravice se ustanavlja z dejansko prepovedjo upravičenca in z dejanskim opustom obvezanca, ki bi brez te prepovedi sicer neovirano izvrševal nameravano dejanje in delo. Tudi ta pravica prepovedi se mora trajno, dalje časa, večkrat, opetovano in v nekem redu časa in gospodarske potrebe izvrševati, tako, da ima izvrševanje kakor izvrševalna posest znak trajnosti in moč priposestovanja; pri tem seveda neprava posestna dejanja, to so izvrševanja »vi, clam, praecario« v nobeni izmed navedenih treh vrst pravne posesti §-a 313 o. d. z. nimajo priposestovalne moči [in veljave (§§ 345, 346 o. d. z.).

Ker je služnostna pravica stvarna pravica (*ius in re*), zato jo ščiti tožbena pravica zoper vsakega drugega kršitelja, in se zlasti tudi s tem znakom razlikuje od terjatvene, obligatorne pravice, katero zakon ščiti s tožbeno pravico samo zoper dolžnika, torej zoper enotno upnikovo protistranko.

III.

Ker je služnost stvarna pravica tako, kakor na pr. zastavna pravica, zato bi se dalo misliti, da je vselej možna služnostna pravica tam, kjer je možna zastavna pravica.

V tem oziru pa nas na prvi pogled naravnost osupne misel, da bi bila možna služnost glede terjatve, zlasti glede navadne denarne terjatve, čeprav nam je zastavna pravica na terjatvah povsem umevna in navadna prikazen, bodisi vsled pogodbene zastave, bodisi zlasti vsled izvršbene zastave (rubež).

Naš obč. drž. zakonik pozna samo eno edino stvarno posest, namreč lastninsko posest (§ 309 o. d. z.), in so vse druge v zakonu priznane posesti — pravne posesti. Za vsako posest, in torej zlasti tudi za pravno posest je treba trajnega, dejanskega položaja, sicer o zakonihi posesti ne more biti govora.

Kako pa bodi govor pri terjatveni zastavi o trajnem vdejstvomovanju posestne pravice? Saj je bilo dolgo časa sporno in deloma še je sporno, ali je zastavojemnik pri ročni zastavi (premičnin) pravni posestnik, in to vprašanje zanikuje zlasti Randa¹⁾, ki izvaja svoje naziranje tako-le: Zastavna pravica se dejansko izvršuje s prodajo ročne zastave, zato zastavna pravica ni sposobna za trajno izvrševanje, in zato ne more zastavojemnik postati in biti pravni posestnik.

Toda bolj razširjeni nauk temu nasproti izvaja, da zastavojemnik nima samo pravice prodati zastavljeno stvar, marveč sme zastavo tudi obdržati tako dolgo, dokler ni plačan. In dokler ima zastavojemnik zastavljeno stvar v svojih rokah, dotlej sploh ne more začeti zastaranje njegove zastavne tožbe (§ 1483 o. d. z.). In zato je po obč. drž. zakonu ročni zastavojemnik po vsej pravici pravni posestnik.

Obrnimo se sedaj k zastavni pravici na terjatvah. Tukaj seveda ni nikake ročne zastave. Ročno zastavo pa nadomešča obvestitev dolžnikovega dolžnika o pogojeni in izvedeni zastavi in s tem izražena prepoved, izplačati terjatev dolžniku-zastavljatelju. Pri rubežu terjatve se izda sodna prepoved zavezancu, da ne sme izterjati terjatve, in prepoved dolžnikovemu dolžniku, da ne sme terjatve zavezancu ali sploh komu drugemu razen zahtevajočemu upniku izplačati. In ta prepoved traja tako dolgo, dokler upnik ni plačan. Dejansko izvrševanje posesti na zastavljeni terjatvi je torej lahko trajno, in tako je pravna posest glede zastavljene terjatve možna. To je zlasti očitno pri vknjiženih terjatvah in nadzastavnih pravicah.

Predmet služnosti so lahko premične in nepremične reči. Zlasti nam je lahko pojmiti služnost rabe kakega voza — pri premičninah. Tudi glede netelesnih pravic je možna služnost, če pravice dopuščajo trajen užitek.

Pri terjatvah je za služnosti dan pač prav majhen delokrog. Misliti si moremo samo služnost užitka na [terjatvi (usus fructus) pri obrestnih terjatvah, ko dobiva služnostni upravičenec obresti, zapale od časa do časa.

Pri terjatvah in sicer pri takozvanih enkratnih pravicah res ni pridobitvenega načina priposestovanja. Priposestovanje

¹⁾ Randa: Der Besitz, 2. izdaja stran 473 in nasl.

je lastnost predvsem telesnih stvari z ozirom na lastnino — in takih pravic na netelesnih rečeh, ki ne razdirajo lastninske pravice na telesnih stvareh, kakršne so na primer zlasti služnosti, ki lahko obstojajo poleg lastnine in ki se dajo pridobivati tudi na originaren način, — v nasprotju z zastavno pravico, ki se da pridobiti samo na derivativen način in končno uničuje lastnino.

Tako so torej ta izvajanja pokazala pot, po kateri se v gotovem dvomljivem slučaju more dognati, ali res gre za pravico služnosti ali pa realnega bremena, in torej za pravice, sposobne za zemljiškoknjižni vpis, ali pa samo za obligatorne, neknjižne pravice.

IV.

Naš občni drž. zakon je, kakor se je že izvajalo, pustil odprta vrata za nastajanje novovrstnih služnosti, kot nepredvidnih tvorb gospodarskega razvoja ter nove dobe, in samo naštel nekatere, bodisi številne in v vsakdanjem gospodarskem življenju potrebne ali pa zgodovinsko znamenitejše služnosti.

V praksi torej nastajajo čestokrat dvomi, ali dejanski položaj tvori služnost, mari samo obligatorno pravico.

Ker je torej razsoja težavna in da se kolikor možno dosega jasnost, zato zahteva zakon, da naj se v zadevnih knjižnih listinah in tudi v knjižnih prošnjah navaja vsebina in obseg za vknižbo predlagane služnosti kolikor možno natančno ali celo doslovno, v zemljiški knjigi pa naj se pozivajo dotične pogodbene točke (§§ 9, 12 o. z. z.).

Zaradi težavnega razločevanja je tudi želeti točnega izražanja glede obveznosti. Slovenščina ima za razločevanje služnostnih obveznosti od navadnih obligatornih obveznosti znamenito sredstvo natančnega izražanja v stopnjevanju glagolov. Če se v pogodbi glasi: »Obvezanec se zavezuje ... odstraniti led (torej enkrat za vselej), znači tak izraz že na prvi pogled samo obligatorno pravico. Če se pa glasi besedilo: ... »Obvezanec se zavezuje odstranjevati led« toliko in toliko metrov od mejnega zidu, — pa znači tak izraz ponavljalno, torej trajno obveznost, seveda, če je izraz točen posnetek resničnega dogovora pogodnikov. Treba je torej v takih slučajih vsestranske pazljivosti.

Kako različni in nenavadni dogovori se sklepajo za vknjižbene pravice, in kako težavno je včasih razločevati dejanski položaj služnosti od navadne obligatorne obveznosti, naj kaže naslednji slučaj iz prakse.

Sodna poravnava c. kr. okrajnega sodišča L. z dne 15. decembra 1909 GII 575 9/4 se glasi:

»Toženka se zaveže do 15. januarja 1910 pod izvršbo: 1. odstraniti v njeni ledenici pri hiši št. 155 K . . . ske ceste v S. Š. led za bodočnost štiri metre daleč od meje sosednje tožnikove hiše št. 181 imenovane ceste; — 2. ta štiri metre visoki prostor zazidati od temelja do obočja s 30 *cm* debelim zidom in tedaj ledenico za toliko zmanjšati; — 3. v prostoru, navedenem pod 2, temeljni zid tik tožnikove hiše ometati z 10 *cm* debelo plastjo iz portlandskega cementa; — 4. oni prostor, ki nastane vsled zgradbe pod 2 omenjenega zidu, uporabljati samo za stanovanje ali pa za shranjevanje izključno le suhih predmetov; — 5. strehe njenih, ob tožnikovem mejnem zidu stoječih kurnikov tako napraviti, da odtekajoča se dežnica tožnikovega zidu ne bode premakala; — 6. odstraniti napajališče za živino in kuretino od tožnikovega mejnega zidu; — 7. če bi pa ne izvršila vseh 1—6 omenjenih obveznostih, pa odstraniti samolastno zgrajeno ledenico; — 8. toženka se proti izvršbi in proti globi, oziroma zaporu zaveže, da ledenice toliko časa ne bode napolnila z ledom, dokler ne [bo izvršila gori pod 1—6 omenjenih obveznostij; — 9. toženka privoljuje, da se smejo na podlagi te poravnave takoj vknjižiti vse obveznosti pri njenem zemljišču vl. št. 345 d. o. z. S. Š. v prid tožnika in vsakokratnega lastnika hiše št. 181 na K . . . ski cesti v S. Š. vložka št. 402 d. o. S. Š.«

Lastnik gospodujočega zemljišča je na podlagi te sodne poravnave predlagal zemljiškknjižno vknjižbo služnostne pravice, oziroma bremen, katera je lastnica služečega zemljišča v to č k a h 1—3 navedene poravnave prevzela.

C. kr. okrajno sodišče v L. je s sklepom 14. dec. 1909 ta predlog zavrnilo, »ker ni zadosti jasno navedeno, kakšne služnosti in kašna bremena naj se vknjižijo (§ 85 z. z.).« In rekurzno sodišče je s sklepom z dne 9. februarja 1910 RIII 40/10 prvosodno odločbo potrdilo iz razlogov:

»Po predpisih § 85² z. z. se mora v zemljiškoknjižni prošnji natančno navesti vse to, kar naj se vpiše v zemljiško knjigo in po §-u 94^{2c} o. z. z. sme zemljiškoknjižno sodišče dovoliti zemljiškoknjižni vpis le tedaj, če je zahtevek utemeljen po vsebini priloženih listin. Iz tega izhaja, da mora sodnik natančno primerjati, če se v prošnji navedeni zahtevek zлага z listinami. To primerjanje pa je izključeno, ako se zahtevek podrobno ne navede v prošnji. Ne zadostuje torej navedba v prošnji, da naj se v zemljiško knjigo vpiše vse ono, kar se nahaja v priloženi listini. V le-tem slučaju pa je podrobno konkretizovan zahtevek toliko bolj potreben, ker niti iz prošnje, niti iz listine ne izhaja, kaj naj se vknjiži za služnost in kaj za realno breme, tako da sodnik niti ne bil mogel presoditi, ali je dotična pravica v resnici to, za kar naj se vknjiži.« —

Pozneje je lastnik gospodujočega zemljišča svoj zemljiškoknjižni predlog obnovil, navedši tudi podrobno vsebino predmetne služnosti, vendar samo v točkah 1, 4, 5 in 6 navedene sodne poravnave, ker predlagatelj v točkah 2, 3 in 7 sam ni videl predpogojev služnosti.

C. kr. okrajno sodišče je s sklepom 20. junija 1910 št. 1575/10 deloma ugodilo, deloma predlog odklonilo, odločivši:

I. Pri zemljišču M. F. vl. št. 345 d. o. S. Š. se dovoljuje v korist zemljišča E. J. vl. št. 402 d. o. S. Š. kakor gospodujočega zemljišča na podlagi sodne poravnave z dne 15. decembra 1909 C II 575/9/4 vknjižba služnosti, odnosno realnega bremena: 1.) da se ima odstraniti v ledenici pri hiši št. 155 Kolodvorske ceste v S. Š. led za bodočnost $3\frac{1}{2}$ metre od meje hiše št. 181 Kolodvorske ceste (točka 1.); — 2.) da se ima oni prostor, ki nastane vsled zgradbe pod točko 2. poravnave navedenega zidu uporabljati samo za stanovanje ali pa za shranjevanje izključno le suhih predmetov (točka 4. poravnave); — 3.) da se strehe kurnikov, stoječih ob mejnem zidu tako napravijo, da odhajajoča se dežnica tožnikovega zidu ne bo premakala (točka 5. poravnave).

II. Predlog za vknjižbo služnostne pravice: »da se napajališče za živino in kuretnino na dvorišču hiše št. 155 ne sme naslanjati na zid E. J.« se zavrača zato, ker se ta predlog ne strinja z besedilom naslovne poravnave, glaseče se v točki 6.: »toženka se zaveže do 15. januarja 1910 pod izvršbo odstra-

niti napajališče za živino in kuretnino od tožnikovega mejnega zidu; — in ker nadalje tukaj gre samo za enkratno, obligatorno odstranitev, ne za trajno služnostno ponavljalno bremensko obveznost, in torej ne dostaje stvarnih predpogojev za služnost ali realno breme ali sploh za ustanovitev knjižne pravice.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Ni obljava „ob turpem causam« niti daritev, ampak povračilo škode, storjene materi po rojstvu otrokovem, ako se oseba, ki je spolno občevala z zakonsko ženo drugega, zaveže prispevati za otroka, čigar zakonskemu rojstvu se ni ugovarjalo po zmislu §-a 158 o. d. z. — Ugovor „ob turpem causam“ (§ 873 o. d. z.)?

V jeseni 1897 se je tožnica poročila z M. T., svojim še sedaj živečim možem. Premožnja nista obadva imela nobenega in sta se preživljala s tem, kar sta si zaslužila kakor dninarja na delu pri tujih ljudeh. Tožnica je prinesla v zakon otroka, ki ga je imela kakor samica s tujim moškim. Prvi otrok v zakonu je bil rojen leta 1898, drugi pa, imenom Marija, dne 2. julija 1901. Glede tega otroka trdi tožnica, da ni od njenega moža, ampak od toženca. V poletnem času 1900 je hodila ona k tožencu na dnine in le-te so dale povod k intimnemu razmerju. Tožniččin mož je nekaj zvedel o tem in poskrbel, da bi imel dokaz v rokah, ako bi tožnica prišla v drugi stan, ne da bi bilo to posledica njegovega telesnega združenja. Proti koncu meseca septembra 1900 je toženec vsaki dan spolno občeval s tožnico. Kakih 6 tednov po zadnjem telesnem združenju je tožnica prišla skupaj s tožencem. Povedala mu je, da bo njegovo telesno združenje imelo posledice. Toženec ji je takrat dejal, da ji bode dal, če rodi, za enkrat 100 K, potem pa da bode že še dal, kar bode mogel. Kake 3 mesece po porodu ndl. Marije nekega dne, ko ni bil tožniččin mož doma, je prišel toženec k tožnici in, sto-

pivši v sobo, dejal: »Kje je moja hčerka?« Pogledal si je otroka, potem pa rekel: »Že vidim, da je moja.« Tožnica mu je tožila, da ji bo težko živeti, ker mora sedaj še za toženčevega otroka skrbeti. Toženec jo je pa tolažil, naj potrpi, da bode on vse poravnal. Obljubil jej je, da dobi 600 K in še več, da naj bo le tiho, da ne bi ljudje kaj zvedeli in da se ga ne bi gnalo pred sodišče. Vsako leto ga je potem tožnica opominjala na plačilo. Ker se toženec le ni zmenil za to, je šele leta 1909 razodela vso reč svojemu možu. Le-ta je stopil k tožencu in zahteval od njega plačilo obljubljenе vsote. Toženec mu je odgovoril, da pridē čez dva dni na njegov dom ter da bo vse poravnal, kar je obljubil plačati. Na podlagi teh navedeb je tožnica zahtevala plačilo zneska 600 K s 5% zamudnimi obrestmi za 3 leta.

Toženec je priznal, da se je s tožnico v kritičnem času večkrat telesno združeval, predlagal je pa zavrnitev tožbe, češ, da ni storil vprašljive obljube. Po porodu ndl. Marije je bil pač pri tožnici ter ji dal 20 K zato, ker je imel z njo opraviti, obljubil pa ni nikakega drugega prispevka. Tudi je ugovarjal da, če bi bil tudi kaj obljubil, ne bi bilo to iztožljivo, ker bi bilo obljubo smatrati za daritev, obljuba daritve brez notarskega pisma pa ne daje tožbene pravice. Tožničin mož ni ugovarjal zakonskemu rojstvu ndl. Marije po zmyslu §-a 158 o. d. z., torej je on njen pravi oče in on je zato zavezan skrbeti za tega otroka. Sicer je sporna obljuba protinravna in zato neveljavna.

C. kr. okr. sodišče v Idriji je z rzsodbo z dne 17. januarja 1910 opr. št. C I 3/10/3 ugodilo tožbenemu zahtevku iz nastopnih razlogov:

Popolnoma postranska stvar je za razsojo te pravde okolščina, da je ndl. tožničino hčer Marijo, ki se je porodila dne 2. julija 1901, smatrati po zakonu za zakonsko, t. j. hčer tožničinega moža, ker ta ni v roku, ki ga določa § 158 o. d. z., izpodbijal zakonstva otrokovega. Tudi je nemerodajno, da je tožničin mož po §-u 141 o. d. z. zavezan skrbeti kakor oče za tega otroka in mu dajati potreben živež. Tu sploh ne gre za vprašanje, kdo je dolžan preživljati otroka, ampak edino le za to, če je toženčeva obljuba, ako se dokaže, veljavna in iztožljiva, torej za to, če je obljuba, da bo toženec dal tožnici 600 K, obljuba daritve ali ne; kajti, ker je priznано, da se je ta ob-

ljuba storila le ustno, bi bila neveljavna in neiztožljiva, ako se bi bila storila v namenu, da se tožnici kaj podari, ker zakon z dne 25. julija 1871 št. 76 drž. zak. zahteva za veljavnost darilne pogodbe, ki se sklene brez dejanske izročitve, obliko notarskega pisma, ki je v le-tem slučaju ni.

Razmotravati in preiskovati je potemtakem vprašanje, če je toženec storil omenjeno obljubo, da izpolni obvezo, ali pa le v namenu, da kaj podari («*animo obligandi vel donandi*«).

O tem ni spora, da se je toženec spolno združeval s tožnico v onem kritičnem času, ki govori za očetovstvo ndl. Marije. Tudi ni sporno, da se je v tistem času vršilo telesno združenje med tožnico in njenim možem, četudi trdi tožnica; da to telesno združenje ni bilo popolno.

Dokazano je dalje po zapriseženi tožničini izpovedbi, katero podpira pričevanje njenega moža, da je toženec nekaj časa po porodu ndl. Marije prišel k tožnici, priznal pri tej priliki, da je otrok njegov, ter vsled tožničine tožbe, da ji bode sedaj težje živeti, ker je en otrok več in radi tega ne bode mogla hoditi na dnine, kar bode imelo za posledico manjši zaslužek, — obljubil tožnici 600 K, proseč jo, naj bi molčala, da ne bi ljudje izvedeli o stvari.

O resničnosti tega, da je toženec storil obljubo tako, kakor ravno navedeno, se je sodišče tem bolj prepričalo, ker je toženec sam priznal, da je bil pri tožnici ob omenjeni priliki in ji dal 20 K zato, ker je uvideval, da je potreba in si je mislil, da utegne biti oče otrokov.

Ako se uvažuje, da je tožnica dninarica, toženec pa posestnik, je pač verjetno, da je imel toženec namen, škodo, ki jo je povzročil, popolnoma poravnati. Zato ne more biti nobene dvojbe glede istinitosti vprašljive obljube. Ker je ta dokazana, pretresati je le še, v kakem namenu se je storila. Pri tem se je ozirati na toženčev psihološki stan ob času storitve obljube.

Res je po določenih našega zasebnega prava smatrati, da je vsakemu otroku gotovi oče («*pater semper certus*«). To načelo se pa niti s stališča medicinske vede, niti občnega naziranja ne priznava. Sicer prenapeto stališče, ki najde izraza v izreku: «*pater semper incertus*«, ni umestno, toliko je pa gotovo v le-tem slučaju, da bi se po vsi pravici moglo dvomiti, je li ndl. Marijo

zaplodil toženec ali tožničin mož. V tem dvomu je bil tudi toženec, ki sam prizna, da je bil mnenja, da je otrok njegov. V tem dvomu je toženec storil sporno obljubo in radi tega ne more biti dvomljivo, v katerem namenu se je obljuba storila. To najbolj pojasni, kar toženec sam navaja: videl je, da je potreba, in mislil je, da je oče. Potreba pa je bila tudi v resnici pri tožnici, ki je navadna dninarica. Vsled poroda otroka se ji je skrčil zaslužek in nastali so novi stroški in izdatki; saj preživež, bodisi tudi novorojenca, ni nikjer zastonj.

Namen tožencev je bil torej ob času storitve obljube ta, da izpolni svojo naravno in pravno dolžnost kakor domnevani oče in se glede dvomljivih pravic tožničinih nasproti sebi enkrat za vselej poravna ali pobota z obljubljeno vsoto (§ 1380 o. d. z.) ter tako odškoduje tožnico za vse kvarne posledice svojega intimnega razmerja.

Torej ni najti v sporni obljubi nikake daritve, ampak pogodbo v obliki poravnave, katere namen je, da se odškoduje tožnica za kvarne posledice toženčevega telesnega združenja s tožnico.

Sporna obljuba se pa tudi ni storila v svrhu, da se izvrši kako nenravno dejanje, kajti to se je bilo davno prej izvršilo. Tudi je ni smatrati za nagrado, kar izhaja že iz prejšnjih razlogov. Zato je ugovor »ob turpem causam« (§ 878 o. d. z.) tukaj neumesten.

Ker tvori tedaj povsem veljavna in dopustna obljuba podlago zahtevi, da se naj toženca obsodi v plačilo zneska 600 K, je tožba povsem utemeljena in ji je bilo ugoditi.

Na toženčev priziv je c. k. deželno sodišče v Ljubljani z rzsodbo z dne 29. marca 1910 Bc III 40/10-4 potrdilo prvo rzsodbo, pridruživši se pravnemu stališču prvega sodnika.

Vrhovno sodišče z odločbo z dne 7. junija 1910 Rv 262/10-1 ni ugodilo reviziji.

Razlogi.

Revizija se opira na revizijski razlog št. 4 §-a 503 c. pr. r. Ta revizijski razlog je zavisen od dejanske ugotovitve rzsodbe prizivnega sodišča in more izpodbijati uporabo zakona le s sta-

lišča podanih ugotovitev. Glede na te ugotovitve je pa izpodbijanje pravne razsoje neutemeljeno. Revizija smatra vprašljivo pravno opravilo za neveljavno, ker zadeva daritev in je proti dobrim običajem. Nobeden teh ugovorov ni utemeljen v sodbenih ugotovitvah.

Prizivno sodišče je sprejelo stališče prvega sodišča in le-to je ugotovilo, da se je toženec s tožnico telesno združil v času, za katerega velja zakonita domneva očetstva; nadalje da je toženec o priliki, ko je nekaj časa po porodu otrokovem posetil tožnico, priznal očetstvo do otroka in tožnici na njeno tožbo, da ji bo odslej še težavnejše živeti, ker jo bode oviral otrok pri pridobivanju, izjavil, da ji hoče dati podpore 600 K, da le naj molči, da ne izvedo kaj ljudje o tem. Nadalje je razsodba ugotovila, da je toženec imel, storivši obljubo, namen, odškodovati tožnico za njej storjeno škodo.

Ako se te ugotovitve upoštevajo, ni najti v obljubi nikake daritve, kajti namen, poravnati storjeno škodo z obljubljeno dajatvijo, izključi takšno naravo obljube. Brez pomena je pri tem, da ni pristojala tožnici tožbena pravica; za veljavnost obljube zadošča, da se je toženec s svojega stališča čutil zavezanega k odškodnini, če tudi le iz naravnega pravnega naziranja, ter da ni bil v nobeni stvarni ali pravni zmoti. Tudi ni možno z zakonitega stališča utemeljiti, da obljuba odškodnine ni veljavna, ako temelji vzrok odškodnine samo na naravnih obvezah, in sicer radi tega ne, ker, kakor je posneti iz določil §-ov 1432 in 1380 o. d. z., morejo tudi negotovi, dvomljivi in netožljivi zahtevki ustanoviti pravno razmerje, katero ščiti zakon.

Ravno tako ni govora o obljubi »ob turpem causam«. Za npravno nedopustna je smatrati taka dejanja, ki kršijo, če se jih presodi objektivno, npravni zakon. Tega pogoja pa ni tu, ako razsodba ugotovi, da se je obljuba storila za povračilo škode, ki je nastala tožnici vsled otrokovega rojstva. To, da se z denarno dajatvijo odškoduje tožnica za zmanjšano pridobitev zmožnost vsled otroka, ki ga je zarodil toženec, je brez dvojbe npravno dopustno dejanje, akopram je oni stan, ki je merodajen za odškodnino, povzročilo nenpravno dejanje.

V kolikor pa revizija uveljavlja, da utemelji nenpravno dejanje, to, ker se je hotelo s sporno obljubo preslepiti zakon-

skega moža tožničinega, da bi ne vedel, ali je on oče ali kdo drugi, ni za takšno izpodbijanje temelja v ugotovitvah, kajti takega namena obljube ni ugotovila razsodba, ampak ona le navaja, da je toženec prosil tožnico, naj molči, da ne bi ljudje kaj izvedeli.

Revizijo je bilo torej zavriniti.

H. Sturm.

b) Lastnik hiše posega protipravno v posest, ako rabi sobo, v kateri ima služnost stanovanja druga oseba, čeprav je le-ta odsotna (§-a 504, 521 o. d. z.).

Tožnica Antonija K. je izročila z notarskim aktom z dne 13. julija 1906 svoje posestvo vlož. št. 81 k. o. L. tožencu Vincencu K. in si je glasom točke 7 B te pogodbe izgovorila, če bi se ločila iz skupnega oskrbovanja, sobo na levi strani vhoda hiše št. 111 za izključno rabo v svrhu stanovanja, prosti dohod in odhod.

Tožnica je odšla dne 15. avgusta 1908 iz L. in tedaj tožencu rekla, da mu dovoli rabo omenjene sobe, ako ji mesečno plača 4 K najemnine. Ker jej je pa toženec le 3 K najemnine ponudil, je odhajajoč sobo zaklenila in ključ seboj vzela, oziroma ga izročila Tereziji V., kateri je tudi naročila, da naj hodi sobo snažit in zračit.

Toženec je dne 1. aprila 1909 sobo samolastno odprl in jo od tega časa rabil osobito v gostilniške svrhe. Na opomin tožničinega zastopnika, da mora za čas od 1. aprila 1909 do 31. januarja 1910 plačati po 4 krone najemnine, odnosno odškodnine, zanaprej pa opustiti rabo sobe ali pa 4 K mesečno plačevati najemnine, — odgovoril je toženec z dopisom od 5. februarja 1910, da je res bil sobo 1. aprila 1909 odprl, oziroma, da so to storili pivci, katerim je dal ključ od spalne sobe; da je lastnina sobe njegova, da jo vsled tega v odsotnosti tožnice sme ravnotako odpreti, kakor če bi bila tožnica umrla, da ji je pa soba zopet na razpolago, ako pride tožnica domov.

Na podlagi tega dejanskega stanu, ki ga tudi toženec priznava, je trdila tožnica, da ji pristojna izključna raba predmetne sobe za stanovanje, ter da je toženec dolžan držati se te pogodbe, ter se v prihodnje vzdržati vsakega poseganja tako v navedene

njene pravice, kakor tudi v posest te sobe. Zahteva za rabo te sobe po 4 K odškodnine na mesec.

C. kr. okrajno sodišče v Krškem je tožbeni zahtevek zavrnilo iz naslednjih razlogov:

Tožnici pristojna služnostna pravica stanovanja v predmetni sobi. V zmislu §-a 521 o. d. z. je služnostna pravica stanovanja servituta rabe, torej po besedilu §-a 504 o. d. z. in po besedilu §-a 521 o. d. z. služi samo osebni potrebi upravičenca. Kakor pa je iz tožbe same razvidno, stanuje tožnica že od 15. avgusta 1908 v Ljubljani, in radi tega so v zmislu navedenih določb tožničine stanovalne pravice v L. za čas njene odsotnosti postale brezpredmetne, ker med tožničine osebne potrebe, dokler je ona v Ljubljani, ni šteti praznega stanovanja v L.

Pa tudi če bi §-a 504 in 521 o. d. z. določala le obseg, ne pa tudi čas rabe tožničinih služnostnih pravic, je tožbeni zahtevek neutemeljen. Z notarskim pismom z dne 13. julija 1906 se je namreč toženec po določbi 7 B le zavezal tožnici v slučaju ločenega oskrbovanja prepustiti navedeno sobo za stanovanje. Ker toženec, kakor je iz njegovega pisma z dne 5. februarja 1910 razvidno, teh pravic tožnici ne krati in tožnica tudi sama ne navaja, da je bila sobo pri tožencu iz njegove krivde prisiljena zapustiti, se od toženca glede na določbo §-a 1413 o. d. z. ne more zahtevati, da bi tožnici še namestek za sobo plačeval, ako je tožnica sama neče rabiti. Tega tudi beseda »izključno« cit. pogodbe ne more spremeniti, ker se o izključni rabi more le tedaj govoriti, kadar tožnica izgovorjeno sobo tudi res rabi za stanovanje; če pa tožnica zadevne sobe noče rabiti za stanovanje, postanejo lastninske pravice toženca do hiše št. 111 neomejene, in radi tega je toženec v odsotnosti tožnice upravičen rabiti tudi od tožnice izgovorjeno sobo. Beseda »izključno« zamore imeti glede na § 504 o. d. z. le ta pomen, da kadar tožnica izgovorjeno sobo tudi res rabi za svoje stanovanje, toženec te sobe na noben način ne sme rabiti (§ 484 o. d. z.).

Prizivno sodišče je potem s sodbo z dne 1. junija 1910 opr. št. Bc I 63/10-1 priziv tožnice zavrnilo.

Razlogi.

Toženec ni priznal, da ima tožnica pravico, sobo dati drugim v najem, in tudi ni nikdar obljubil, tožnici plačati kako odškodnino. Najemna pogodba se med strankama ni sklenila, torej se tudi ni najemnina določila. Ni torej nobenega zakonitega razloga, določati najemnino po zvedencih. Ako prvi sodnik ni dopustil dokaza po zvedencih o tej okolščini, postopanje v tej točki ni ostalo pomanjkljivo, in prizivni razlog pomanjkljivosti postopanja torej ni utemeljen.

Tožnici je bila soba prepuščena v izključno rabo za stanovanje. Besedo »izključno« je glede na tožnici izgovorjen preživitev le tako razlagati, da sme tožnica to sobo edino le zase rabiti ter da ni dolžna dopustiti, da bi istodobno ž njo še druga oseba rabila ta predmet. To je navaden in primeren izraz za določitev take pravice. V zmislu §-ov 504 in 521 o. d. z. je služnost stanovanja toliko kakor pravica, dele hiše, stanovanju namenjene, rabiti za svojo potrebo. Ako sta si hotela pogodnika ustanoviti še druge pravice glede sobe, bi se to moralo izrecno dostaviti; tega pa nista storila in je torej pravico, pristojčo tožnici glede te sobe razlagati v zmislu navedenih zakonitih določb.

Toženec je, akoravno lastnik te sobe, po pogodbi izključen od sorabe, toda to le toliko časa, dokler izvršuje upravičenka svojo izključno pravico in zares v njej prebiva. Ako se pa tožnica ne poslužuje v istini začasno teh stanovanjskih pravic, tedaj stopi lastnik v svoje pravice in sme v zmislu §-a 508 o. d. z. rabiti dotični predmet in sicer v taki meri, da pri tem ne moti k rabi upravičenega v njegovih še obstoječih pravicah. Takega motenja pa toženec nikakor ni zakrivil ter se je proti upravičenki izrecno izjavil, da je pripravljen vsak trenotek, ko se upravičenka zopet preseli v prepirno sobo, neovirano prepustiti jo ji v izključno rabo.

O najemnih pravicah v le-tem slučaju ne more biti govora; pogodba, sklenjena med strankama, ni najemna pogodba, ker ne vsebuje bistvenih znakov najemne pogodbe, namreč določitve časa in najemnine.

Toženec take pogodbe, kakor jo trdi tožnica, da bi namreč smela le-ta sobo izključno rabiti v takem obsegu, kakor ona trdi, s tožnico ni sklenil; on torej ni zamogel takšne pogodbe pre-

lomiti in tudi ne vsled prestopka pogodbe drugemu škodo povzročiti. Toženec se v opravilo tožnice v njeno korist ni vtikal; tega tožnica v vsej pravdi ni trdila in ravnotako tožnica ni pooblastila toženca, da sme dati sobo v najem. Te trditve v prizivu so novote, na katere se v zmyslu §-a 482 c. pr. r. prizivno sodišče ne sme ozirati.

Kako da bi si bil toženec pomnožil premoženje na škodo tožnice, to iz pravde ni razvidno. S tem, da je tožnica prostovoljno zapustila njej v rabo prepuščeno sobo, in da se je toženec poslužil njemu pristoječe lastninske pravice, si toženec ni v škodo tožnice pomnožil premoženja po protizakonitem ravnanju.

Vrhovno sodišče je na revizijo tožnice z rzsodbo z dne 3. novembra 1910 opr. št. Rv VI 363/10-1 za pravo spoznalo:

I. Toženi Vincenc K. je dolžan priznati, da pristojna tožnici glasom notarskega akta z dne 13. julija 1906 izključna raba sobe na levi strani vhoda hiše št. 111 v L. v svrhu stanovanja.

II. Toženec je dolžan držati se zgoraj označene pogodbe in v prihodnje opuščati vsako poseganje v predmetne tožničine pravice, kakor tudi v posest te sobe.

III. Toženec je dolžan povrniti tožnici del stroškov vseh treh inštanc.

IV. V ostalem se pa reviziji ne ugodí.

Razlogi.

Kolikor izpodbija revizija pravno presojo stvari po prizivnem sodišču z revizijskim razlogom št. 4 §-a 503 c. pr. r., se ji ne more odrekati upravičenosti glede zavrnitve tožbenega zahtevka ad I.

Vsled odsotnosti tožnice iz L. toženec nikakor ni bil upravičen, poseči v pravni krog tožnice, odkleniti vrata v sporno sobo in le-to okupirati (v posest vzeti) ter porabljeti v gostilniške namene; kajti tudi za časa njene odsotnosti je obstajala njena pravica dalje, to tem bolj, ker je sobo zaklenila in ključ seboj vzela in je spričo tega upravičena zahtevati, da dobi sobo v trenotku, ko se vrne, v takem stanu, kakor jo je zapustila.

To pa ni mogoče, če porablja toženec sobo zase in v gostilniške namene, in že iz tega izhaja neupravičenost toženčevega

poseganja. Ako je toženec — kakor trdi — pripravljen prepustiti tožnici, ko se vrne, sobo v prosto izključno rabo, se s tem niti ne odpravi, niti ne zmanjša protizakonitost njegovega poseganja.

Drugačna je pa stvar z istočasno zahtevanim povračilom, ki je formulirano v tožbenem zahtevku pod 2.), ko tožnica zahteva od toženca odškodnino za rabo sobe in sicer po 4 K na mesec.

V tem oziru je tožbeni zahtevek napačen, kajti tožnica v pravdi ni trdila, tem manj pa dokazala, da bi ji bila nastala škoda vsled tega, ker je toženec sobo v posest vzel (okupiral). V tem oziru se ni, kar se priznava, med strankama sklenil nikak dogovor. V tej točki torej ni bilo ugoditi reviziji. K.

c) Zapuščinska razpravna inštanca je poklicana razsojati tudi o vprašanju, ali je ugasnil naslov dedne pravice vsled tega, ker se je dedič dedščini odpovedal. (§ 799 o. d. z., §-i 121, 124, 125 zap. pat.)

Zapustnik N. je ostavil oporoko, v kateri je glede sina Viljema odredil, da naj se mu izročita zadolžnici po 26.000 kron in 28.500 kron, ter razen tega naj dobi 11.500 kron iz vrednosti zapuščine v gotovini; slednjič stoji v oporoki: »Ako se prišteje k temu še v letu 1899 vzeto, prilično 5000 K znašajočo gotovino, pride njegov dedni delež na 45.000 K.« Ena izmed hčera naj dobi le nujni delež, preostala dva otroka Viktor in Eleonora dedujeta vse ostalo zapuščinsko premoženje — med drugim tudi v deželni deski vpisano posestvo — vsak polovico.

Dne 1. junija 1910 izjavil je Viljem N., da soglaša z dedno prijavo Viktorja in Eleonore N. do polovice zapuščine in da je za svojo osebo s pripalimi mu volili zadovoljen in odpravljen; le pravico do neobremenjenega nujnega deleža si je pridržal. Deželno sodišče je gori omenjeni dedni prijavi in izjavo Viljema N. sprejelo, in glede le-te smatralo, da se je Viljem N. ž njo dedni pravici odpovedal.

Dne 29. septembra 1910, ko je zapuščinska razprava še tekla, pa je Viljem N. to svojo izjavo preklical in svojo dedno pravico uveljavil, in sicer za slučaj, če se spozna, da vsebuje oporoka glede njega postavitev dediča, na podlagi pismene oporoke, in če se spozna, da vsebuje oporoka, ter je storil pogojno dedno

prijavo do ene tretjinke zapuščine in predlagal, da se jo vzame v vednost in pri nadaljni zapuščinski razpravi tudi vpošteva.

Deželno sodišče v G. je zavrnilo to dedno prijavo.

Višje deželno sodišče v G. pa je rekurzu Viljema N. ugodilo in prvemu sodišču zaukazalo, da naj uvede o nasprotnojučih si dednih izjavah postopanje po §-ih 125 in nasl. zap. pat., iz nastopnih razlogov:

Po §-u 799 o. d. z. mora vsakdo, ki hoče vzeti dedščino v posest, izkazati vsekakor pravni naslov svoje dedne pravice. Ali stvar razpravne inštanca ni, ob oddani dedni prijavi sami odločati, ali naslov dedne pravice, ki se nanj dedič sklicuje, v konkretnem slučaju pravno obstoja ali pa je pravno neveljaven, ker je drugi dedni interesent izkazal se z močnejšo dedno pravico. O pravoveljavnosti naslova dedne pravice odločuje, ako je več nasprotnojučih si dednih izjav podanih, brez izjeme edino le pravdno sodišče (§ 2 št. 7, § 125 nasl. zap. pat.). Baš tako malo kakor o pravoveljavnosti naslova dedne pravice sme razpravna inštanca v svojem delokrogu odločati o ugasnitvi naslova dedne pravice vsled odpovedi dedovanja, odnosno o pravoveljavnosti preklica take izjave, ki je bila tekom razprave oddana in vsebuje po mnenju razpravne inštanca odpoved dedovanja. Ker sta se Viktor in Eleonora N. priglasila k dedščini vsak na polovico na podlagi oporoke, in ker je Viljem N. navzlic svojim prejšnjim izjavam, da je odpravljen, prijavil svojo dedno pravico do ene tretjinke bodisi na podlagi oporoke, bodisi na podlagi zakona, dane so nasprotujoče si dedne prijave, ter je tudi v tem slučaju uvesti postopanje po §-ih 125 nasl. zap. pat.

Vrhovno sodišče pa je vsled revizijskega rekurza Viktorja in Eleonore N. z odločbo z dne 29. novembra 1910, o. št. R VI 360/10-1 zopet uveljavilo sklep prvega sodišča.

Razlogi.

Bistveni pogoj dedne prijave je izkazanje naslova dedne pravice (§ 799 o. d. z.). Nazor rekurznega sodišča, da sme edino le pravdno sodišče obstoj naslova dedne pravice presojudati, je v nasprotju z odredbami §-ov 121, 124 zap. pat., po katerih sme razpravni sodnik dedne prijave le tedaj sprejeti, kadar je do-

kazan naslov dedne pravice, ki se more vsekakor tudi naknadno izvesti, in po katerih je dolžnost razpravnega sodnika, da preizkusi obstoj zunanjih formalnih pogojev glede obstoja dedne pravice. V danem slučaju je Viljem N. sporazumno z ostalimi dednimi udeleženci podal izjavo, da je s pripalimi mu volili odpravljen, da zahteva le nujni delež in da dedna prijava Viktorja in Eleonore N. do polovice zapuščine ustreza zapustnikovi volji. Ta odpoved dedovanja je bila od razpravnega sodnika sprejeta, postala je sopodlaga zapuščinske razprave in tako so že prijavljeni dediči pridobili pravice, katerih se jim enostransko ne more več vzeti. Ko se je Viljem N. pozneje za dediča priglasi, je bilo spričo njegove, že navedene dedne odpovedi po listini izkazano, da nima naslova za dedno pravo, in zato njegove naknadne prijave k dedščini razpravni sodnik po pravici ni sprejel; pri tem pa materijalnih pogojev za pravno veljavnost dedne odpovedi ni bilo preizkušati, ker to ne bi bilo več v okviru pravic razpravne inštanice.

Dr. M. D.

Kazensko pravo.

Neresnične navedbe, ki se značijo formalno za izpovedbo priče, materijalno pa za opravičbo krivde iste priče, niso predmet hudodelstva po §-u 199 a) k. z.

Josip L., oče ndl. Marije L., je tožil Lizo A. radi razžaljenja časti, ker je rekla o Mariji L., da je »malopridna ženska«. Obtoženka A. je nastopila dokaz resnice, češ Marija L. je pisala 3 brezimna, silno žaljiva pisma deloma njej, obtoženki, deloma njenemu možu, a to opravičuje izrečeno očitjanje. O tem je bilo več ljudi zaslišanih, ki bi utegnili biti pisci tistih pisem, namreč J. V., Makso B. in pa Katarina B. Vsem tem pričam se je dala prilika, poslužiti se pravice §-a 153 k. pr. r. Katarina B. je izpovedala brez prisege, da pisem ni pisala in da tudi ne ve, kdo je to storil.

Postopanje glede razžaljenja časti končalo se je s častnimi izjavami.

Primer a pisav pa je pokazala, da utegne vendar le Katarina B. biti tista, ki je brezimna pisma pisala. Uvedle so se

zoper njo poizvedbe in v resnici je zdaj priznala, da je ona storilka, češ, bala se je to pred sodiščem povedati, ker je imela strah pred svojim soprogom, orožniškimi stražmešтром. Državno pravdnštvo jo je nato obtožilo hudodelstva po §-u 199 a) k. z., deželno sodišče v l. pa jo je s sodbo z dne 23. marca 1909 spoznalo za krivo v zmislu obtožbe. Sodba je ostala brez redne pritožbe in stopila v moč.

Generalna prokuratura pa je naperila ničnostno pritožbo v obrambo zakona in nato je vrhovno, kasacijsko sodišče spoznalo, da citirana sodba krši zakon in se zaradi tega v polnem obsegu razveljavi ter obtoženka oprosti vsake krivde in plačila stroškov.

Razlogi.

Sodba je pravnopomotna. Po pravici ni prvo sodišče upoštevalo razloga, da je krivda radi neodoljive sile izključena, s čimer se je obtoženka največ opravičevala, češ, da se je bala svojega moža, ako bi le-ta zvedel, da je ona sramotilna pisma pisala. Odločilne važnosti pa je in govori v prid obsojenke, da se znači pod obtožbo §-a 199 a) k. z. stoječa izpovedba le po svoji obliki za sodno pričevanje, dočim je v resnici, kakor se je stvar pozneje izkazala, materijalno, to se pravi po svoji vsebini le opravičba obdolženke. Pravzaprav ne vsebujejo pod obtožbo stavljene besede ničesar drugega, nego prosto zanikanje, da ni pisala tistih pisem, ki ustanavljajo kazenski učin v zmislu XII. poglavja 2. dela kazenskega zakonika in od kojih je bilo zadnje pismo le osem dni pred izpovedbo odposlano.

Kakor je torej gotovo, da je obtoženka zakrivila kaznjivo dejanje razžaljenja časti, tako malo bi bilo upravičeno, da bi se ji pripisala odgovornost za hudodelstvo, ker ni svojega kaznjivega dejanja pripoznala.

Vsled tega je bilo ugoditi ničnostni pritožbi po §-u 33 k. pr. r. in postopati v zmislu §-a 292 k. pr. r.

Prip. priobč.: Žal, da se razlogi kar nič ne dotaknejo vprašanja, kak pomen naj ima pri tem naziranju določba §-a 153 k. pr. r.

Dr. M. D.

Izpred upravnega sodišča.

Zakon ne izključuje pristojbinske prostosti za trgovsko dopisovanje (tar. t. 69 in § 16 e) prist. zak.) pri tistih trgovinah, ki ne spadajo pod obrtni red in ki glede njih ne velja priglasilna dolžnost po §-ih 11 in 12 obrt. reda. — Če je za drugi namen, da se skupno vnovčijo lastni pridelki njenih članov, potem ni zavezana, to svojo trgovino priglasiti obrtnemu oblastvu, je pa vendar glede dopisovanja, služeečega le-tej njeni trgovini, deležna pristojbinske prostosti za trgovsko dopisovanje.

C. kr. upravno sodišče je na pritožbo M. Ivančiča v Svetji, ki ga je zastopal dr. St. Lapajne, odvetnik na Dunaju, proti odločbi c. kr. finančnega ministrstva od 23. aprila 1909 št. 25.560 zaradi pristojbine od dobavne pogodbe po javni ustni razpravi dne 18. januarja 1910 spoznalo za pravo:

Izpodbijana odločba se zaradi nezakonitosti razveljavlja.

Razlogi.

Z izpodbijano odločbo se je potrdila dodatna pristojbina, katera se je zahtevala po tar. t. 69 in §-u 16 e) prist. zak. in sicer od pogodbe za dobavo mleka, ki je bila sklenjena med pritožiteljem in mlekarsko zadrugo v Svetji potom sklepnih pisem, zlasti tudi od sklepnega pisma z dne 8. oktobra 1905, enostransko podpisanega po zadrugi. Pritožitelj je zahteval pristojbinsko prostost za trgovsko dopisovanje, tega pa finančna uprava ni pripoznala, in sicer iz razloga, da mlekarska zadruga, ko je izdala nasprotno sklepno pismo, tisti čas ni imela obrtnega lista za trgovino z mlekom, in se je torej ne da smatrati za trgujočo in obrtujočo.

V izpodbijani odločbi ministrstva se je še dodalo, da je za zavezo pritožiteljevo k pristojbini od nasprotnega sklepnega pisma, utemeljeno v §-u 64 št. 1 *lit. b* in 68 št. 1 prist. zak., brez pomena, ali je pritožitelj vedel, da nasprotni pogodnici manjka kvalifikacija trgujoče in obrtujoče osebe, ali pa tega ni vedel.

Glasom sklepnega in protisklepnega pisma se je mlekarska zadruga zavezala, da bode skozi 10 let svoje mleko pritožitelju oddajala, in sicer najmanj 1000 litrov na dan od družega leta

naprej. Cena je bila določena za en liter $10\frac{1}{2}$, eventualno 11 vinarjev. Pogodba se smatra za podaljšano, če ena ali druga stranka eno leto pred potekom pogodbenega razmerja ne odpove.

Glasom poizvedeb mlekarska zadruga do 18. decembra 1908 ni bila priglasila trgovine z mlekom pri okrajnem glavarstvu kakor obrtnem oblastvu. Upravno sodišče je spoznalo, da je izpodbijana odločba v tem oziru neutemeljena, ker se v njej iz dejstva, da zadruga trgovine z mlekom ni bila pri obrtnem oblastvu priglasila, izvaja, da ne obstoja zakonita ugodnost za trgovsko dopisovanje.

§ 9 zakona od 29. februarja 1864 drž. zak. št. 20 izreka, da je dopisovanje med trgovci in obrtniki o predmetih trgovine in obrata med seboj in z drugimi osebami pogojno pristojbine prosto, ako vsebuje pravni, na to se nanašajoči posel. Vprašanje je, ali protisklepno pismo, ki ga je mlekarska zadruga radi oddaje mleka pritožitelju doposlala, spada med dopisovanje trgovcev, ki je po tem zakonu pristojbine oproščeno. Finančna uprava zanika to vprašanje, ker mlekarska zadruga ni bila trgovine z mlekom priglasila obrtnemu oblastvu.

Toda zakon ne dovoljuje pristojbinske prostosti trgovskega dopisovanja samo dopisovanju tistih trgovcev, ki morajo svojo trgovino po zakonu priglasiti obrtnemu oblastvu in jo tudi v resnici priglasijo. Zakon ni hotel izključiti pristojbinske prostosti tistih trgovin, ki ne spadajo pod obrtni red, ki glede njih torej ne velja priglasilna dolžnost v zmislu §-ov 11 in 12 obrt. reda.

Tudi za trgovine, ki niso dolžne priglasiti se, spada dopisovanje, s katerim se zlasti ponudbe stavijo in sprejemajo, k neizogibnim potrebностям obrata. Ovire, ki bi nastale potrebnemu prostemu razvoju trgovskega dopisovanja, vsled nepogojne pristojbinske dolžnosti, hotel je navedeni zakon odstraniti ne le za trgovine, ki spadajo pod obrtni red, temveč tudi za trgovine, ki pod obrtni red ne spadajo.

Le če bi bilo res, da mlekarska zadruga glede oddaje mleka spada sploh pod obrtni red, mogla bi priglasitev trgovine z mlekom kakor pogoj zanjo kot stranko, ki ima zakonito prodajo blaga, priti v poštev tudi za vprašanje o pristojbinski prostosti njenega dopisovanja. Finančna uprava pa sploh ni pretresala vprašanja, ali mlekarska zadruga glede njene oddaje mleka sploh spada

pod obrtni red. To bi ne bilo, če bi bilo ugotovljeno, da mlekarska zadruga po svojih pravilih oddaja izključno le mleko, ki je proizvajajo in oddajajo njeni člani; da jo je torej smatrati za združenje v svrhu samopomoči, katero ima le edino ta namen, da oskrbuje prodajo mleka za svoje člane.

Zadružno združenje s tem omejenim smotrom ne spada glede prodaje mleka, ki se proizvaja v poljedelstvu članov, pod obrtni red, ker takšno združenje nikakor nima namena, da bi za sebe doseglo dobiček iz prodaje blaga, ampak ima le izključni namen, da oskrbuje v korist svojih članov prodajo mleka, ki ga dobi iz poljedelskih obratov svojih članov. Kakor torej posamezni člani glede prodaje mleka ne spadajo pod obrtni red (čl. 5 *lit. a*) razglas. pat. k obrt. redu), tako tudi za zadružno prodajo mleka, ker jej nedostaje namen dobička in ker nima znaka obrtnega obrata v zmislu čl. 4 razglas. pat. k obrt. r., ne bi veljala zglasilna dolžnost po zmislu § 11 in 12 obrtnega reda.

Finančna uprava pa ni v tem oziru ničesar ugotovila, osebno ne glede vprašanja, ali mlekarska zadruga prodaja tudi mleko, ki ne prihaja iz poljedelstva njenih članov. Če bi pa bilo res, da je mlekarska zadruga le združenje v ta namen, da se skupno vnovčijo lastni poljedelski pridelki njenih članov, potem bi sicer ne spadala pod obrtni red, bi torej ne bila zavezana, trgovino z mlekom priglasiti obrtnemu oblastvu, bila bi pa vendarle glede dopisovanja, služočega prodaji mleka, deležna pristojbinske prostosti za trgovsko dopisovanje.

V tem slučaju prevzema zadruga mleko od svojih članov in prodaja to mleko. Izvršuje torej neko vrsto izmenjave blaga, ki je pač znak trgovine. Ne da se torej tajiti, da zadruga spada med trgujoče, ako tudi glede na to, da izvršuje obrt le za člane in da ne išče samostojnega dobička za sebe, ne spada pod predpise obrtnega reda po besedilu zakona od 5. febr. 1907 št. 26 drž. zak.

Finančna uprava se je v svoji odločbi postavila na napačno stališče, da edino-le tisti trgovski obrti uživajo zakonito ugodnost pristojbinske olajšave za trgovsko dopisovanje, ki so dolžni priglasiti se v zmislu obrt. reda (§ 11, 12) in ki so v resnici tudi priglašeni obrtnemu oblastvu. Ta nazor pa nima v zakonu temelja in bilo je torej izpodbijano odločbo radi nezakovitosti razveljaviti po §-u 7 zakona z dne 22. okt. 1875 št. 36 drž. zak. iz l. 1876.

Književna poročila.

Eugen Planer: Recht und Richter in den innerösterreichischen Landen Steiermark, Kärnten und Krain. Rechts- und Kulturhistorisches aus einem Jahrtausend. Graz, I. Meyerhoff, 1911, Str. XI + 400.

Pravne zgodovine se ne da vsiliti v tesne sponne strokovne vede, struga njenega toka je tako širna, kakor življenje samo. S tega stališča je Planerjeva knjiga v prvi vrsti pravo ogledalo prosvete ene izmed najvažnejših skupin alpskih dežela za tisočletje nazaj. Še prav posebno velja to za opis časov srednjega in novega veka do uvedbe ustave. Iz popisovanja splošnega kulturno-zgodovinskega mišljenja pa se dvigajo opisi posameznih pravnih stvarov, kakor relifi, in s tem dobi celo delo lice strogo pravoznanstvenega izraza. Opisovanje nadaljnjih časov po uvedbi ustave teče vsekakor v ožjih strokovnih mejah obrazložbe postanka prava in sodišč; ali zgodovina sedaj veljavne sodne uprave je tako popolna in zajema vse pojave do najnovejšega časa v takšnem obsegu, v kakršnem je doslej še nismo imeli. Njena vrednost je tem višja, ker je Planer črpal iz virov arhiva graškega višjega deželnega sodišča, ki doslej sploh še niso bili predmet strokovne raziskave.

Cela knjiga se deli — če se ne oziramo na vzneseno pisan predgovor in págovor — na štiri dele. Iz množine snovi, ki je tu nagromadena, le — nekaj glavnih potez.

V prvem delu o sodiščih in sodstvu peča se pisatelj z ustavno zgodovino Štajerske, Koroške in Kranjske, razpravlja o raznih srednjeveških pravnih inštitutih, sledi njihovem razvoju do najnovejšega časa. Predvsem polaga pisatelj vrednost na vire; nebroj teh je v knjigi natisnjenih. Prinaša osobito reminiscence bodisi lokalne, bodisi genealogične vrednosti, kar daje sicer dokaj suhoparni snovi večjo živahnost. Posebej je omeniti temeljito opisovanje borbe med inkvizicijskim in obtožbenim načelom, ki je dala pisatelju priliko, da je priobčil iz omenjenega arhiva »*Peinliche Gerichtsordnung*« iz početka 17. stoletja skoro v polnem obsegu.

V drugem delu o sodniškem stanu razpravlja se o vseh momentih, ki se tičejo bistva in pomena sodniškega stanu. Ta del seveda ni pisan le za navedene tri provincije same, ampak je enake vrednosti za avstrijske sodnike sploh. Izmed priobčenih virov so kulturno-historično najznamenitejši »*Juramentenbücher*«; tri, vsebuječe tudi nekaj nenemških priseg iz časov Ferdinanda III., hrani arhiv višjega deželnega sodišča v rokopisu. Te prisege so važen prispevek tako k spoznavi mnogorazrastenega uradniškega ustrója izza časov Ferdinanda III. do Marije Terezije, kakor tudi njihovih dolžnosti. Konec tega dela prinaša osebno zgodovino notranjeavstrijskega sodniškega stanu. Domače zgodovinarje utegne zanimati osobito reminiscenca o tistem celjskem mestnem sodniku, ki se je celo mogočnemu zadnjemu celjskemu grofu uprl; pisatelj je v tej zvezi podal celo zgodovino tragične usode Veronike Deseniške ter padca grofov celjskih.

Tretji del je odmenjen o bsegu opravil sodnikov in sodnih pomožnih organov, kakor notarjev, odvetnikov in zvedencev. V poglavje o kazni in njeni uvedbi je vpletel pisatelj zanimivo zgodovino graškega gradu, bivše jetnišnice, ter slovityh jetnikov, ki so na graških tleh končali svoje življenje: grofa Erazma Tattenbacha, grofa Carla della Torre in pa tistih nesrečnih stotin kmetov, ki so plačali »staro pravdo« s svojo glavo. — Konec tretjega dela tvorijo statistični podatki iz preteklosti in sedanjosti.

Četrti, zadnji del opisuje mesta sodišč in končuje s stavbeno zgodovino obeh justičnih palač v Gradcu.

Planer je posvetil svoje delo neodvisnemu sodniškemu stanu, kateremu je do letos že 60 let izključno poverjeno sodstvo, z željo, naj bi prihodnji sodniki obvarovali tiste tradicije, koje so najboljše bivše sodniške generacije preišljeno in vestno zasnovale. Ako kaj, pripomore k uresničbi te pisateljjeve želje kar najbolj tudi njegova lepa knjiga! *Dr. M. D.*

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. januarja 1911.

— (Iz kronike društva »Pravnika«.) C. kr. deželno predsedstvo je z razpisom dne 29. decembra 1910 št. 4216/pol. vzelo na znanje preosnovo društva na podlagi sklepov zadnje redne glavne skupščine. — V svoji seji dne 15. t. m. je odbor določil, da naj se letošnja glavna skupščina vrši dne 30. t. m. z običajnim dnevnim redom.

— (Osebne vesti.) Na svojo prošnjo je vpokojen dež. sod. svetnik T. Einspieler v Ljubljani. — Premeščen je dež. sod. svetnik I. Dougan iz Ajdovščine k dež. sodišču v Trstu. — V službovanje k vrhovnemu sodišču je poklican sodnik dr. J. Polec iz Račoveljice. — Odvetniško pisarno sta odprla: višjega dež. sodišča svetnik v p. A. Gregorin v Celju in dr. M. Osenjak v Gradcu.

— (Zapuščinske izkaze,) ki jih je predložiti za odmero dednih pristojbin, morajo dediči posebej podpisati, drugače naj oblastva za odmero pristojbin takšne izkaze, ki niso podpisani, vrne zapuščinskemu sodišču v tozadevno popolnitev v zmislu točke 2 min. razpisa od 25. julija 1853 drž. zak. št. 148. Tako poudarja finančno ministrstvo v svojem razpisu od 3. novembra 1910 št. 52.288 in justično ministrstvo naroča z ukazom od 24. decembra 1910 št. 19 uk. l. 1910 sodiščem, naj pazijo, da bodo zapuščinski izkazi od dedičev ali njih pooblaščenecv podpisani.

— (Odvetniški uslužbenci in pokojninsko zavarovanje.) Odbor nižjeavstrijske odvetniške zbornice je drugim zbornicam sporočil naslednje:

V odločbi c. kr. upravnega sodišča z dne 23. septembra 1910 št. 9477 je izrečeno, da vobče uslužbenci odvetniških pisarn niso zavezani k pokojninskemu zavarovanju, in sicer to niti zaradi uradniškega značaja, niti zategadelj, češ da opravljajo »največ duševno delo«. Izrecno se je še pripomnilo, da upravno sodišče s tem ne rešuje vprašanja o zavarovalni dolžnosti solicitorjev, ker ta slučaj ni predložen.

Naslanja se na to odločbo, ki se sicer, kolikor gre za pojem »največ duševne delavnosti« v zmislu §-a 1 zakona o pok. zav. popolnoma zлага s prejšnjo odločbo od 20. majnika 1910 št. 4160, je odvetniški odbor na poziv nižjeavstrijskega namestništva z dne 19. avgusta 1910 oddal svojo izjavo o le-tej zavarovalni dolžnosti. Izrekel je mnenje, da ni takšne dolžnosti za odvetniške uslužbence vobče, razen nekaj malo izjem.

Kancelisti, ki pišejo, stenografi, strojepisci, niso zavezani k zavarovanju, tudi tedaj ne, ako tuptatam napravljajo majhne koncepte, n. pr. tožbe in izvršilne predloge, največ po predloženih vzorcih, ali ako opravljajo prve naroke pri sodišču, ki vodijo ekspenzar in registraturo, ter dajejo strankam pojasnila.

Drugače pa utegne biti, ako takšen uslužbenec — to se pač dandanes le izjemoma godi — ne da bi bil vpisan v imenik odvetniških kandidatov, opravlja posle koncipijenta, ako torej sprejema informacije in jih predeluje v tožbe, v odgovore na tožbe itd., ali ako izvaja zapuščinske razprave. Takšni uradniki bi pač ne bili prosti zavarovalne dolžnosti, kakor so prosti vpisani kandidati.

Potem so tudi take vrste uslužbenci, ki so lahko iz drugih razlogov zavezani k zavarovanju, a se jih dobi praviloma le v večjih odvetniških pisarnah. To so pomožne moči, ki izključno ali pa največ vodijo pisarniške knjige, ali tudi, večkrat sočasno, imajo v rokah vse poslovanje z denarjem, ki bi se jih torej lahko označilo za knjigovodje in blagajničarje. Nadalje take osebe, katere, četudi pod nadzorstvom šefa, pazijo na uprave ali jih pa skoraj samostojno vodijo, kakor je to zlasti pri upravah hiš. Končno spadajo v to vrsto takozvani solicitorji ali pisarniški ravnatelji, kateri izključno ali pa vsaj največ nadzirajo in vodijo odvetniške pisarne, kolikor to ni naloga odvetnika samega, ki nadalje pazijo na rokove, ki hodijo k sodišču in drugim oblastvom, ki kolkujejo vloge, vodijo ekspenzar itd. S tem je pa tudi že zaključena vrsta onih odvetniških pomožnih moči, katere so brez dvoma po pravilu zavezane k pokojninskemu zavarovanju.

Vendar pa smo našim tovarišem priporočali, naj prostovoljno skrbje za svoje uslužbence s tem, da se kolikor moči poslužujejo pokojninskega zavarovanja in osobito, da ne opuste takšnega zavarovanja, če je že uvedeno. To že zategadelj, ker občni pokojninski zavod, in vsled tega tudi tukajšnja pomožna blagajna, ki se bavi s pokojninskim zavarovanjem, vztraja na dosedanjem stališču, da je treba za pokojnino zavarovati odvetniške uslužbence.

Pravila

društva „Pravnika“ v Ljubljani.

(Po sklepu glavne skupščine z dne 28. januarja 1910.)

§ 1.

Smoter društvu, ki ima svoj sedež v Ljubljani, je gojiti pravne in državne vede.

§ 2.

To doseza društvo s tem,

- a) da izdaja strokovni list,
- b) da pospešuje izdavanje zbirk, zakonov in drugih strokovnih knjig v slovenskem jeziku.
- c) da si osnuje strokovno knjižnico,
- d) da si naročuje strokovne liste in jih prepušča članom v svojih sobah v porabo in
- e) da prireja predavanja, čitanja in razprave na društvenih shodih.

§ 3.

Člani so častni, ustanovni in redni, a morajo biti vsi avstrijski državljani.

§ 4.

Častni člani morejo biti oni, ki so si stekli posebnih zaslug kot pravniki vobče, ali osobito za društvo in njegove smotre.

§ 5.

Redni člani plačujejo vsako leto:

- a) stalno v Ljubljani stanujoči 16 K,
- b) vsi drugi po 10 K.

Plačuje se celi znesek začetkom leta, ali v dveh poluletnih obrokih naprej.

Ustanovniki plačajo 200 K enkrat za vselej.

§ 6.

Vsi člani dobivajo brezplačno po društvu uredovani strokovni list »Slovenski Pravniki« in iz knjižnice knjige v porabo.

Tudi imajo pravico udeleževati se društvenih shodov in glavnih skupščin. Tu smejo nasvetovati in o društvenih in strokovnih zadevah razpravljati, tu morejo glasovati, voliti in voljeni biti.

§ 7.

Poslovno leto teče s koledarskim letom. Redna glavna skupščina se snide vsako leto januarja meseca, izvenredna pa, ako jo skliče odbor ali zahteva to 20 društvenikov pismeno in hkrati naznani predmet posvetovanja.

§ 8.

Dan in ura glavne skupščine in predmet razprave mora se vsaj 14 dni pred zborovanjem razglasiti po dveh v Ljubljani izhajajočih dnevnikih.

§ 9.

Glavna skupščina:

- a) voli načelnika in 10 odbornikov (kajih mora vsaj šestorica stanovati v Ljubljani) in dva preglednika računov za eno leto,
- b) imenuje na predlog odborov častne člane,
- c) presoja odborovo in društveno delovanje,
- d) razpravlja in sklepa o računih minolega leta na poročilo preglednikov,
- e) prenareja pravila,
- f) sklepa o razdruženju in
- g) o pritožbah zaradi izobčenja iz društva.

§ 10.

Društvene posle opravlja odbor, vsprejema in izobčuje člane, prireja društvene shode, izvršuje sklepe skupščine, nadzoruje in oskrbuje uredovanje društvenega lista, naročuje liste in kupuje knjige, sestavlja proračun in zaključek in sklicuje glavne skupščine.

§ 11.

Odborniki volijo iz svoje srede načelnikovega namestnika, tajnika, blagajnika, knjižničarja in tri odbornike v nadzorstvo društvenega lista.

§ 12.

Odborove seje so tajne. Odbor je sklepčen, ako je z načelnikom vsaj četvero odbornikov navzočih, in sklepa z nadpolovično večino. Pri enako razdeljenih glasovih odločuje predsednik.

§ 13.

Načelnik zastopa društvo na zunaj, sklicuje in vodi odborove seje, vodi shode in skupščine, podpisuje s tajnikom društvena pisma in listine, potrjuje račune blagajniku ter s tem nakazuje plačila.

§ 14.

Načelnikov namestnik podpira načelnika v poslovanju, posluje mesto njega, ako bi prvega kaj oviralo, ali ko bi odstopil.

§ 15.

Tajnik piše o sejah zapisnike in vodi knjige članov, knjižničar urejuje in nadzira knjižnico.

§ 16.

Blagajnik prejema denar, izterjuje in izplačuje.

§ 17.

Delokrog društvenim shodom določen je v §-u 2. Shodi se naznanjujejo po dveh v Ljubljani izhajajočih dnevnikih.

§ 18.

Da sklepi v skupščinah obveljajo, treba je nadpolovične večine navzočih članov, samo predlogu o izobčenju rednih članov, o preuredbi pravil in o razdruženju morata pritrčiti dve tretjini. — Ako gre za razdruženje, mora biti na glavni, v ta namen sklicani skupščini navzoča vsaj četrtnina vseh članov.

§ 19.

Član, ki hoče popustiti društvo, mora to najkasneje meseca decembra prijaviti društvenemu odboru, sicer ostane društvenik še eno leto.

§ 20.

Poslovni jezik društvu je slovenski.

§ 21.

Prepire članov društva med seboj razsoja brez priziva razsodništvo, v katero voli vsaka stranka enega sodnika (člana), odbor pa imenuje tretjega, ki vodi razpravo.

§ 22.

Kadar preneha društvo, pripade njegova imovina »Slovenski Matici« v Ljubljani z nalogom, da jo vporablja v zmislu teh pravil.

Vabilo.

Po zmislu društvenih pravil §-ov 7 do 10 sklicuje odbor društva »Pravnika«

redno glavno skupščino

za letošnje leto

na dan 30. januarja 1911 ob 8. zvečer
v „Narodni dom“ v Ljubljani.

← →
Dnevni red:

1. Nagovor načelnika.
2. Letno poročilo odborovo:
 - a) tajnikovo,
 - b) blagajnikovo,
 - c) knjižničarjevo.
3. Poročilo preglednikov računov.
4. Volitev:
 - a) društvenega načelnika,
 - b) odbornikov,
 - c) preglednikov računov za bodoče leto.
5. Posamezni nasveti.

V Ljubljani, dne 14. januarja 1911.

K obilni udeležbi vljudno vabita

za odbor:

dr. D. Majaron,
načelnik.

dr. I. Stojan,
tajnik.

»Slovenski Pravniki« izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta. št. 26. oz 22,

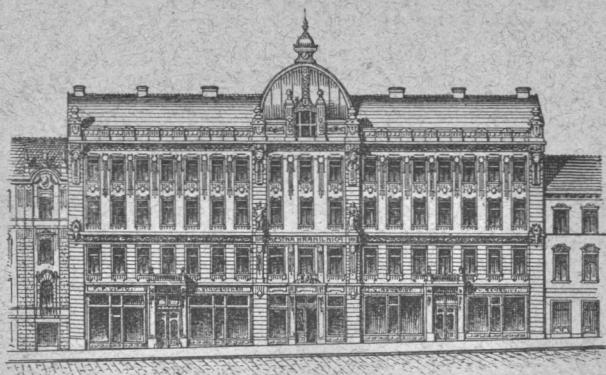
Najbolj varno naložen denar! Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa do 31. decembra 1910 nad 564 milijonov kron.

Mestna hranilnica ljubljanska

v Ljubljani, v lastni hiši, v Prešernovi ulici števil. 3.

Stanje hranilnih vlog nad 39 milijonov kron.

Rezervni zaklad nad 1.200.000 kron.

sprejema vloge vsak dan in jih obrestuje brez odbitka po

4¹/₄ %.

Nezdignjene obresti pripisuje vsakega pol leta h kapitalu. Sprejema vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar. — Denar in knjižice se lahko pošiljajo po pošti.

Za varnost vložnega denarja jamči zraven rezervnega zaklada še mestna občina ljubljanska z vsem premoženjem in z vso davčno močjo.

Izguba vložnega denarja je nemogoča,

ker je po pravilih te hranilnice, potrjenih po c. kr. deželni vladi, **izključena vsaka špekulacija** z vloženim denarjem.

Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike**, v podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov pa

Kreditno društvo.

Posoja na zemljišča po 5 % in proti poplačevanju dolga po najmanj ¹/₄ %. Dolžnik pa more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako hoče. Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri njem in pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravni zakoni (IV. zvezek „Pravnikove zbirke“) z obširnimi slovenskim in hrvaškim stvarnim kazalom, z odvetniškima tarifoma l. 1897. in 1909 ter z dopolnilom za l. 1906—1910 krog 1000 strani, vez. à K 8.—.

Dopolnilo Civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1910 K 1-20.

Odvetniški tarifi od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvaškega jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 1-80.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —80.

Zakoni o javnih knjigah, (V. zv. Pravnikove zbirke), I. in II. del, vez. à K 6.—.

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 3-20.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 3-20.

Tabela o zemljiškoknjžni kolokovnici K —60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipotečnih terjatev, à K —80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zložbi zemljišč, à K 2.—.

Predpisi o obrambi poljščine, à K —80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —20.

Zakoni o nespornem sodstvu (VI. zvezek Pravnikove zbirke), 44 tisk. pol, vez. à 7 K. —

Posebej se iz te knjige dobivajo broširani: Sodni depoziti, K 1-60; Predpisi o notarskih pristojbinah in zapovedanih not. spisih, K —80; Pristojbine o zapuščinah, K —80; Županstvom izročena opravila sodišč, K —40.

b) knjige hrvaške:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 3-60.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. djelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—.

Zakon o dozvoljevanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —40.

Tabela o zemljišnojčkoj biljegovini, à K —80.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvaški članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon (I. zv. Prav. zb.), uredil dr. J. Kavčič, vez. K 5-60.

Kazenskopravni red (II. zv. Prav. zb.) dr. J. Kavčič, vez. K 6.—.

Izvršilni red (ovršni postupnik) (III. zvez. Prav. zb.), uredil Iv. Kavčnik, K 7.—.

Državni osnovni zakoni in drugi ustavni in upravni zakoni, uredil Štefan Lapajne, vez. 6 K (VII. zv. Pravnikove zbirke).

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštnemu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštnine v gotovini ali v poštnih znamkah.